Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych **Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące** Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej **Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu** Podsekretarz Stanu Bartosz Marczuk **Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu**	**Data sporządzenia** 30 maja 2018 r. **Źródło:** przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 4 kwietnia 2017 r. „Przegląd systemów wsparcia rodzin” **Nr w wykazie prac** **UD390**

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych stanowi realizację tzw. „pakietu alimentacyjnego” zawartego w przyjętym przez Radę Ministrów 4 kwietnia 2017 r. dokumencie o nazwie „Przegląd systemów wsparcia rodzin”.

Jednocześnie projekt stanowi kolejny – po dokonanej w maju 2017 r. nowelizacji art. 209 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2017 r. poz. 2204, z późn. zm.) – krok ku poprawie poziomu ściągalności alimentów, w tym alimentów na dzieci od ich rodziców.

Powyższe zmiany przyniosły pozytywne efekty. Ściągalność należności budżetu państwa z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wzrosła z niecałych 13% w 2015 r. do 24,9% w 2017 r.

Nie można jednak zapominać, że łączna kwota niewyegzekwowanych zobowiązań dłużników alimentacyjnych wobec Skarbu Państwa powstałych z tytułu wypłacania ze środków budżetu państwa świadczeń w zastępstwie niepłaconych alimentów nadal znacznie przekracza 10 mld zł. Składają się na nią zobowiązania powstałe w związku z wypłacaniem świadczeń z tzw. starego funduszu alimentacyjnego realizowanego do 30 kwietnia 2004 r. przez ZUS, z tytułu zaliczki alimentacyjnej realizowanej przez gminy w latach 2005–2008 oraz świadczeń z „nowego” funduszu alimentacyjnego realizowanego przez gminy od 1 października 2008 r. (kwota zadłużenia tylko z tytułu „nowego” funduszu alimentacyjnego na koniec 2017 r. wyniosła ponad 10,3 mld zł).

Dlatego też, aby zapewnić dalszy wzrost ściągalności alimentów oraz ww. należności budżetu państwa powstałych z tytułu wypłacania ze środków budżetu państwa świadczeń w zastępstwie niepłaconych alimentów, konieczne jest wprowadzenie kolejnych zmian.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Projekt ustawy skupia się m.in. na stworzeniu rozwiązań służących bardziej skutecznej aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych.

Jednym z nich jest wprowadzenie rozwiązań, zgodnie z którymi komornik będzie mógł pozyskiwać drogą elektroniczną dane dotyczące dłużników uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych od organów emerytalno-rentowych oraz od organów podatkowych lub ministra właściwego do spraw finansów publicznych, w celu prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Zmiany te dają podstawy prawne do stworzenia narzędzia informatycznego, które pozwoli komornikom na bardzo szybkie pozyskiwanie informacji na temat dłużników alimentacyjnych, w tym w zakresie ich zatrudnienia i osiąganych dochodów, drogą elektroniczną.

Ponadto proponuje się wzmocnienie przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego dotyczących sankcji wobec pracodawcy, który nie dopełnił obowiązków związanych z zajęciem wynagrodzenia dłużnika przez komornika sądowego (np. nie udzielił komornikowi odpowiedzi na temat dłużnika alimentacyjnego, nie przekazał zajętego wynagrodzenia bezpośrednio do komornika, dokonał potrącenia zajętego wynagrodzenia w zbyt niskiej wysokości, nie zawarł odpowiedniej informacji o zajęciu wynagrodzenia w wystawionym świadectwie pracy).

Proponuje się także umożliwienie organom egzekucyjnym prowadzenie egzekucji z otrzymywanych przez dłużników alimentacyjnych kwot na pokrycie wydatków lub wyjazdów w sprawach służbowych do wysokości 50% tychże kwot.

Projekt przewiduje również wprowadzenie odpowiedzialności materialnej pracodawców zatrudniających „na czarno” pracowników będących dłużnikami alimentacyjnymi. Rozwiązanie to wejdzie w życie wraz z uruchomieniem Krajowego Rejestru Zadłużonych.

Dodatkowo projekt zakłada podniesienie kwoty kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z funduszu alimentacyjnego z kwoty 725 zł do kwoty 800 zł.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Nie dotyczy.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie

Osoby uprawnione do świadczenia z funduszu alimentacyjnego	63 tys. (dla IV kwartału 2019 r.) 52,9 tys. (dla 2020 r)	Szacunek na podstawie sprawozdań z realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów	Uzyskanie przez osobę uprawnioną prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego w związku z podwyższeniem kryterium dochodowego
Organy właściwe (gminy)	2 478	Dane administracyjne	Zwiększenie liczby spraw związanych z ustaleniem prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego
Zakład Ubezpieczeń Społecznych	1	Dane administracyjne	Konieczność zmiany w systemach informatycznych ZUS
Komornicy sądowi (MS)			

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy został przesłany na podstawie art. 8 ustawy z dnia 6 maja 2005 r. o Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz o przedstawicielach Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie Regionów Unii Europejskiej (Dz. U. poz. 759) do zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, a także do konsultacji z następującymi partnerami społecznymi:

1) na podstawie art. 19 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1881) do:
a) Forum Związków Zawodowych,
b) Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych,
c) NSZZ „Solidarność";
2) na podstawie art. 16 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2015 r. poz. 2029) do:
a) Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej,
b) Konfederacji Lewiatan,
c) Związku Rzemiosła Polskiego,
d) Związku Pracodawców Business Centre Club,
e) Związek Przedsiębiorców i Pracodawców.

Ponadto na podstawie art. 5 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. poz. 1240, z późn. zm.) projekt został przesłany do Rady Dialogu Społecznego.

Projektowana ustawa została przekazana także do organów emerytalno-rentowych.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z …… r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	*Łącznie (0-10)*
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	77,5,0	258,6	265,6	176,6	216,0	197,1	156,0	131,3	101,6	49,9	33,1	1 663,3
budżet państwa	77,5,0	258,6	265,6	176,6	216,0	197,1	156,0	131,3	101,6	49,9	33,1	1 663,3
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	-77,5	258,6	265,6	176,6	216,0	197,1	156,0	131,3	101,6	49,9	-33,1	-1 663,3
budżet państwa	-77,5	258,6	265,6	176,6	216,0	197,1	156,0	131,3	101,6	49,9	-33,1	-1 663,3
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródła finansowania	Budżet państwa.

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	W 2019 r. w związku z koniecznością dostosowania systemów informatycznych ZUS do rozwiązań ustawowych koniecznie będzie zabezpieczenie na ten cel kwoty 0,3 mln zł. Kwota 258,6 mln zł dla 2020 r. to roczny koszt podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do świadczenia z funduszu alimentacyjnego oznaczającego zwiększenie liczby uprawnionych do tej formy wsparcia o 52,9 tys. osób oraz koszty obsługi (w 2019 r. koszt ten wyniesie 77,2 mln zł, w związku z planowanym wejściem rozwiązania od okresu świadczeniowego 2019/2020, tj. od października 2019 r.). Mając na uwadze, że stopa zwrotów przez dłużników należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wyniosła w 2017 r. 24,9% i jednocześnie 40% z kwoty zwrotów stanowiło dochód własny gminy (wg propozycji będzie przeznaczonych na koszty obsługi działań podejmowanych wobec dłużników), wydatki budżetu państwa będą niższe i przykładowo dla 2020 r. wydatki wyniosą nie więcej niż 220 mln zł tj. wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego wg skutku dla 2020 r. pomniejszone o 60% (dochód budżetu państwa z tytułu zwrotów należności od dłużników alimentacyjnych) z kwoty zwrotów należności (ustalonej wg stopy dla 2017 r.) . *Tabela:* Prognoza liczby osób uprawnionych do świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2019-2029 przy kryterium 725 zł i 800 zł na osobę w rodzinie.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	w tys.										
725	243,1	215,1	180,2	162,2	129,1	104,7	74,7	52,2	42,1	34,2	25,4
800	306,1	267,9	234,5	198,3	173,2	145,0	106,5	79,0	62,9	44,4	32,1

Źródło: opracowanie DAE MRPiPS na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych z 2016 r., GUS.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	*Łącznie (0-10)*
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z …… r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	74,9	251,1	257,9,1	171,5	191,4	32,1	1 614,6
	(dodaj/usuń)							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
	(dodaj/usuń)							
Niemierzalne	(dodaj/usuń)							
	(dodaj/usuń)							

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Różnica pomiędzy szacowną liczbą osób uprawnionych do świadczenia z funduszu alimentacyjnego przy kryterium 800 zł a szacowaną liczbą osób uprawnionych do świadczenia z funduszu alimentacyjnego przy kryterium 725 zł (bez kosztów obsługi zadania dla gmin).

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☒ nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne: …	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne: …
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
Komentarz:	

9. Wpływ na rynek pracy

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne: …	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☒ informatyzacja ☐ zdrowie

Omówienie wpływu	Informatyczna wymiana danych między ZUS a komornikami o uzyskaniu przez dłużnika nowego tytułu do ubezpieczeń społecznych.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Projektowana ustawa ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 2019 r., z wyjątkiem przepisów odwołujących się do Krajowego Rejestru Zadłużonych (planuje się, że ustawa o Krajowym Rejestrze Zadłużonych wejdzie w życie 1 lutego 2019 r.), które mają wejść w życie 1 lutego 2019 r., przepisów w zakresie możliwości uzyskania przez komorników sądowych od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych elektronicznego dostępu do informacji zgromadzonych na kontach ubezpieczonego, które mają wejść w życie w terminie pozwalającym Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych stworzenia stosownych rozwiązań informatycznych, tj. z dniem 1 czerwca 2019 r, oraz przepisów dotyczących wysokości kryterium dochodowego, które mają wejść w życie z dniem 1 lipca 2019 r. (ale de facto będzie się je stosować przy ustalaniu świadczeń na okres rozpoczynający się od 1 października 2019 r.).

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)